

Rondalles del món i dones

Irene de Puig

Març 2025

Per commemorar el **DIA DE LES DONES**, enguany us oferim un breu aplec de rondalles per treballar a l'aula. L'any passat vam aportar cinc rondalles en llengua catalana (veure *Butlletí Filosofia 3/18. Rondalles i dones. Número 138. Febrer 2024*), aquest any proposem contes populars recollits de països llunyans i que no solen ser gaire coneguts.

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

Com hem dit en repetides ocasions, els contes populars són una font de saviesa i tracten temes de gran calat que permeten una reflexió més enllà de l'anècdota.

Només una lectura esbiaixada, superficial i estreta de les rondalles ha fet dir que són perniciosos i contraproductius.

Amb aquests contes i tants altres com podríem citar, volem oferir uns exemples que mostren dones intel·ligents, astutes, prudents, llestes i també punyeteres i agosarades.

Només com a mostra, us proposem unes lectures que han d'ampliar el bagatge de contes populars, anant més enllà de les conegudes i arxirepetides Ventafocs, Belles dorments o Caputxetes.

Aquest any hem triat contes que venen de lluny, desconeguts per a molts de nosaltres, que, però, ressonen molt a prop perquè, com tots els contes essent particulars tracten aspectes universals i, per tant, ens ofereixen l'ocasió per reflexionar, parlar i, probablement, aprendre.

- **La nena previsor**a presenta una història d'una nena de 6 anys, que es troba en una greu dificultat i gràcies a la seva previsió i valentia se salva d'un greu perill.
- **La vaca de cap color**, permet mostrar com amb enginy i reflexió es poden superar entrebancs o, com en aquest cas, superar proves.
- **Com un home es va posar a la pell de la seva dona**, és un clàssic en el món dels contes i il·lustra perfectament allò el que se n'ha dit "la doble jornada de la dona". En aquest cas en un to més aviat burlesc que ens permet visualitzar una escenari ben humorístic.
- **Sobre la noia que va superar l'emperador en saviesa**, és un relat que no enganya. El títol ja ho diu tot i és també un tipus de conte molt recurrent a distintes cultures tant occidentals com orientals.
- **Bellesa sàvia**, és una picada d'ullet a les relacions fàcils i fortuïtes. La saviesa de la noia posa el possible pretendent al seu lloc i no es deixa enredar per paraules vanes.

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

Només indicativament suggerim nivells i edats. Per treballar aquests contes oferim un breu apartat d'**Activitats** que es poden adaptar a nivells i tipologies d'alumnat, entenent que la vostra experiència i saviesa en traurà molt més profit que les simples indicacions esbossades.

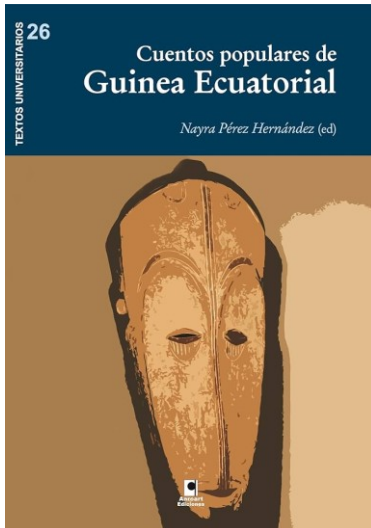
La nena previsor	Guinea Equatorial	Cicle inicial
La vaca de cap color	Ghana	Cicle mitjà
Com un home es va posar a la pell de la seva dona	Estònia	Cicle superior
Sobre la noia que va superar l'emperador en saviesa	Sèrbia	1r i 2n d'ESO
Bellesa sàvia	Afganistan	3r i 4t d'ESO

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
 Autora: Irene de Puig Olivé.
 Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

La nena previsorora

Visitación Avoro vivia amb la seva filla de sis anys, a l'interior de la selva. Feia dos anys que el seu marit havia mort, i ella havia de treballar per a mantenir-se ella mateixa i a la filla.

Un matí, la mare, com feia cada dia, es va acomiadar de la seva filleta amb un petó, i es va dirigir a la desembocadura dels rius Campo i Kie, on abunden els bolets, tan apreciats de les dones guineanes.

Van passar un dia, dos i tres i Visitació no tornava a casa; la seva filleta va començar a passar gana. La cabanya estava solitària i no hi havia ningú a prop que pogués auxiliar-la. Tot i els seus pocs anys, es va armar de valor i va decidir sortir a buscar la seva mare. Però, cap on havia d'anar?; on trobar-la?

La gana, la solitud i la tristesa van poder més que la por. Es va posar en camí sense saber on encaminar-se. Com a provisions, per a l'incert camí, va prendre alguns pebrots picants i dues iuques que guardaven a la cuina. I en previsió - impròpia de la seva poca edat-, va agafar unes tisores, agulla i fil, per si la selva li esquinçava el vestit que duia.

Va començar a caminar i caminar pel bosc. Va passar un dia, dos i tres dies, van transcórrer diverses setmanes i no va trobar ni la seva mare ni a cap persona. Quan ja portava més d'un mes i perduda per la selva, va veure una estreta i ombrívola drecera. S'hi ha ficar i va arribar al poblat dels "Ogres", anomenats "Caps". Des de temps immemorial, hi havien fixat la residència, en nombre de deu i es coneixien pel número correlatiu en arribar, de l'un al deu.

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.

Autora: Irene de Puig Olivé.

Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

S'alimentaven dels animals que caçaven i de les persones que passaven extraviades pels seus dominis. Avui tocaria el torn a la filla de Visitación Avoro.

- Ogre 1: D'on vens i què busques per aquí?
- Nena: Vinc de molt lluny i estic buscant la meva mare, ja que fa molts dies que va sortir de casa i no ha tornat.
- Ogre 1: I on va anar la teva mare?
- Nena: Em va dir què buscaria bolets als rius de la selva, per què totes dues tinguéssim menjar.
- Ogre 1: Els bolets es troben a la desembocadura dels rius Campo i Kie; segueix aquest camí i no trigaràs a arribar-hi.

La nena va començar a caminar. Quan passava per davant de les cases dels altres Ogres, un darrere l'altre mantenien amb ella la mateixa conversa que l'Ogre 1. Commoguts per la seva innocència i per la gana que se li llegia a la cara, l'animaven, com l'ogre 1, que anés a buscar la seva mare.

En arribar a la barraca del Cap X, es va repetir l'escena; però l'Ogre va dir a la nena:

- Filla meva, no sento bé el que em dius, acosta't una mica més.

La nena va obeir i es va acostar, no sense certa por, gairebé fins a tocar l'Ogre.

- Ogre X: T'he dit que no et sento, acosta't més i posa't sobre els meus llavis, així sentiré millor el que em dius.

Dòcil i innocent, com un colom, va fer un salt al llavi inferior de l'Ogre que, en un tres i no res, se la va empassar sencera, sense donar-li temps a cap explicació.

La nena es va trobar al ventre de l'Ogre amb moltes altres persones que havia engolit uns quants anys abans, i que encara eren vives. Sense perdre la serenitat ni el temps, la previsor a nena va treure les tisores i va començar a tallar els intestins de l'Ogre, arribant, fins i tot, al fetge. Per augmentar el dolor, li fregava pebrots picants a les ferides, a mesura que li tallava les entranyes.

L'Ogre X no va trigar a sentir primer un malestar general i, al cap d'una mica, dolors tan aguts que no els podia aguantar.

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

Va esclatar en plors amargs i amb crits que commovien la selva tot exclamant:

- Cap de les persones que m'he empassat fins ara no m'havien causat tants terribles dolors; ni les serps més verinoses han alterat la meva digestió. Però què té aquesta tendra nena que acabo d'engolir?

Mentre així cridava l'Ogre furiós, la previnguda nena seguia la seva operació salvadora. Les punxegudes i tallants tisoires van segar l'aorta del cor del monstre, que va caure rodó amb tot el pes de més de set-cents quilos.

La valenta nena s'havia salvat i amb ella els tancats, des de feia anys, al ventre de l'Ogre X.

- Sortim -els va dir- d'un en un, sense mirar ni aturar-se.

Així ho van fer i, caminant, caminant, van tenir la sort de trobar el camí de tornada a casa de Visitación Avoro que els esperava. Van celebrar la trobada amb un banquet de bolets.

Nayra Pérez Hernández *Cuentos populares de Guinea Ecuatorial*, ANROART EDICIONES, Colección Textos Universitarios nº 26, 2011, p. 40-42

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

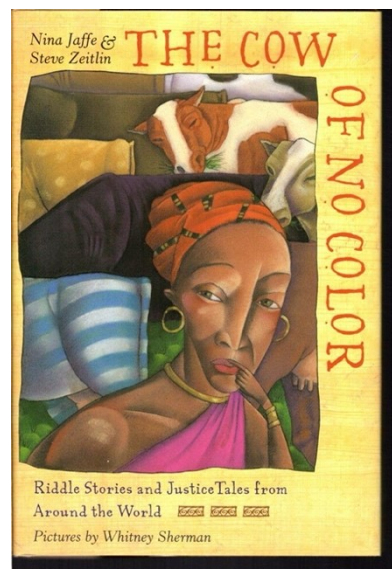
La vaca de cap color

Hi havia una vegada una dona molt sàvia que es deia Nunyala i que vivia entre els Ewe de Ghana. La gent venia a demanar-li consell i ella sempre trobava la manera d'ajudar-los. Venien d'arreu del país. La seva fama es va estendre de manera que un dia va arribar a les orelles del cap de la tribu, que es va posar molt gelós. Aleshores la va fer cridar, perquè vivia en un altre poble i quan la va tenir al davant, li va dir

- He sentit que tu ets Nunyala, la dona sàvia.
- Potser sí i potser no, va respondre ella. Això és el que alguns diuen.
- Si ets molt sàvia, va dir el cap, estic segur que et puc demanar que facis una cosa molt senzilla per a mi.
- Sigui senzilla o no, va respondre ella, ho faré tan bé com pugui.
- Tot el que has de fer per provar com ets de sabia, li va dir el cap, és portar-me una vaca.

Nunyala va pensar: Una vaca?. Això no té cap dificultat. El meu poble és ple de vaques. Però quan ja estava a punt de marxar, el cap va afegir:

- Ara escolta'm amb atenció. T'he demanat que em portis una vaca. Bé, però aquesta vaca no pot ser negra, i tampoc no pot ser blanca. No pot ser canyella, ni groga. No pot ser clapejada, ni tenir ratlles. iEn definitiva, el que vull dir és que aquesta vaca no pot tenir cap color! Tens tres dies per portar-me la vaca que no té color. En cas contrari seràs executada!”

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

Nunyala va tornar a casa aclaparada, es va asseure i va pensar durant tres dies i tres nits i quan estava a punt de finalitzar el termini, va enviar un nen del seu poble al cap amb un missatge. El cap es va asseure al seu tamboret i va esperar que el nen li digués el que li havia de dir. Aquestes van ser les seves paraules:

- Oh, cap! Nunyala, la dona sàvia del nostre poble, m'envia perquè et repeteixi aquestes paraules. Aquest és el missatge. Ella ha dit: Tinc la teva vaca de cap color. La tinc a casa meva. Pots venir i emportar-te-la. Però no vinguis al matí. No vinguis a la nit. No vinguis a l'alba. No vinguis al crepuscle. No vinguis al mig de la nit. No se t'acudeixi venir en cap moment. Pots agafar la teva vaca descolorida, exactament, en cap moment.

Quan va acabar de dir això, el noi va fer mitja volta i va marxar. El cap es va quedar mut assegut a la butaca pensant en les paraules de Nunyala, la dona sàvia dels Ewe.

Jaffe, Nina; Zeitlin, Steve. *The Cow of No Color: Riddle Stories and Justice Tales from Around the World*, Published by New York: Henry Holt, 1998, pp. 10-13

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

Com el marit es va posar a la pell de la seva dona

Una vegada hi havia un marit que sempre li deia a la seva dona que per ella la feina era molt fàcil, en canvi per ell....

- Em passo el dia al camp treballant com una mula mentre tu passes el dia a casa tan tranquil·lament, fent quatre cosetes.

I un dia la seva dona li va respondre:

- Doncs, per què no canviem de lloc tu i jo? Un dia si vols, jo aniré al camp i tu et quedes a casa. Aleshores veurem qui té la vida més fàcil.

L'home estava molt content.

- Bé! va dir ell. Doncs demà em quedaré a casa i faré les feinetes que tu hi fas i tu aniràs a tallar l'herba.

L'endemà era dissabte, i la dona es va disposar a sortir a fer la sega mentre el seu marit es quedava a casa al seu lloc. Abans de marxar, sense estar segura que sabia què fer, li va explicar els seus deures.

- Quan es faci fosc tornaré a sopar a casa, va dir. Com que avui és dissabte, fes unes farinetes per sopar i bat una mica de mantega. Ah. I no t'oblidis de portar la vaca a pasturar.

L'home només va somriure.

- No et preocupis, me'n sortiré. Sé què cal fer.

La dona se'n va anar i el marit va encendre una pipa i va començar a pensar què faria per començar. Va decidir fer primer les farinetes, va rentar l'olla, la va omplir d'aigua i hi va posar el cereal.

HOW A MAN STEPPED INTO HIS WIFE'S SHOES

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.

Autora: Irene de Puig Olivé.

Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

Tot hauria anat bé si el foc no s'hagués apagat tot el temps, obligant-lo a interrompre la seva feina i tornar-lo a encendre una i altra vegada. Tot i així, va aconseguir encendre el foc sota l'olla i va avivar les flames perquè les farinetes es poguessin coure més ràpid.

L'aigua de l'olla aviat va arrencar el bull i l'home va remenar les farinetes perquè no es cremessin. Es va oblidar del tot de la vaca que, desitjant que la deixin sortir de l'estable, va començar a mugir.

- Si ara trec la vaca a pasturar les farinetes es podrien cremar -va pensar l'home-. Crec que serà millor afegir-hi una mica d'aigua.

Va anar a buscar aigua al pou, la va portar i va començar a abocar-la a l'olla, però ho feu amb tanta energia que va vessar aigua i va apagar el foc. Torna a començar. Només es podia començar de bell nou, i mentre ho feia la vaca va tornar a mugir més fort que mai.

- Espera, et deixaré sortir en un moment! -va cridar l'home-. Només deixa'm encendre el foc.

Però la fusta estava mullada i es va negar a cremar i va haver d'afegir-hi unes estelles abans que finalment s'encengués. La vaca tornava a mugir fort, i l'home es va veure obligat a anar a l'estable. Va arribar a l'estable i es va dir:

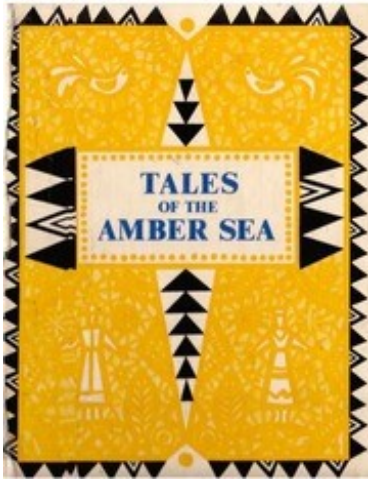
- Mentre duc la vaca a pasturar, o les farinetes es cremaran o el foc s'apagarà. Crec que lligaré la vaca perquè mengi l'herba del voltant, tan se val d'on sigui l'herba.

I llençant una corda al coll de la vaca, l'home la va conduir fora de l'estable, li va lligar la cama a una tanca i va córrer a la cuina a remenar les farinetes. Quan anava cap a la cuina va recordar que encara no havia batut la mantega. Així que va anar al graner a buscar la nata. Va començar a batre la nata, però, li va venir set, va llençar la cullera, va anar al graner on hi havia un barril de cervesa oblidant-se de tancar la porta de la cuina. Mentrestant la truja i els seus set porquets estaven passejant pel pati en aquell moment. En veure la porta de la cuina oberta, la truja va decidir veure què hi havia darrere. Hi va entrar i els set porquets van córrer darrere d'ella.

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

L'home els va veure just quan havia s'acabava d'omplir el got de cervesa i escoltant un cert remor, tot recordant que la galleda de nata era al terra de la cuina, es va aixecar d'un salt i es va precipitar cap a la casa, deixant l'aixeta de la bóta oberta.

Va córrer cap a la cuina i què va veure? La truja havia abocat la galleda i la nata s'havia escampat pel terra. Va agafar un tronc de la llenyera, i enfadat el va llançar contra la truja i la va tocar de ple, amb tanta mala fortuna que va caure d'esquena i va morir. L'home es va enrabiar, va expulsar els garrins de la cuina i va arrossegar la truja morta al pati. De sobte li va venir al cap que havia deixat l'aixeta de la bóta oberta. Es va precipitar al graner on va trobar el terra inundat de cervesa i el barril buit. Què havia de fer? Va mirar al voltant del graner per veure si quedava més nata per fer-ne mantega i, en trobar-ne, es va posar a treballar quan de sobte se li va ocórrer que la bóta buida es podia esquerdar mentre s'assecava.

Va córrer cap al pou a buscar aigua, però, tement que un dels altres animals pogués entrar a la cuina, es va emportar la clau. La va posar a la vora del pou i en deixar caure la galleda per recollir aigua, va empènyer la clau que va caure al pou! No hi havia manera de tornar-la a treure i haurien de prescindir de la mantega.

Mentre omplia la galleda d'aigua, l'home es va recordar les farinetes perquè de la cuina sortia olor de cremat. L'home, es va dir a si mateix intentant consolar-se: "L'olor no importa. El que és important és que les farinetes tinguin bon gust". Va provar les farinetes i va decidir que eren passables i si s'hi afegia mantega serien prou bones. Així que va tornar al graner per veure si quedava una mica de mantega de l'estoc vell. Va mirar però no va trobar res. Per fi, en veure una bóta gran, va pensar que potser la seva dona hi podria haver posat una gerra de mantega. Es va inclinar per sobre de la vora del canó per mirar al fons i va caure a dins de cap! Al fons del barril hi havia farina que va fer

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

esternudar l'home una i altra vegada. Tenia moltes ganes de sortir del canó, però estava atrapat i no es podia bellugar.

La dona va tornar a casa a sopar. Va començar a buscar el seu marit però no el va veure enlloc. La truja estava estirada al pati, morta; el terra de la cuina estava enganxós per la nata escampada, la vaca estava estirada al costat de la tanca amb la cama trencada i les farinetes de l'olla cremades, però ell no era enlloc.

La dona se'n va anar al graner, va mirar al barril, i vet aquí! —era allà. El va ajudar a sortir i li va treure la farina de sobre. Va tenir el bon sentit de no renyar-lo per l'embolic que havia arribat a organitzar. Va endreçar-ho tot, va cuinar unes noves farinetes, en va fer un plat per ella i un per ell, i així va acabar el dia.

A partir d'aquell dia, l'home no va molestar més a la seva dona i mai més va dir que la seva feina era més fàcil que la d'ell.

Un conte de fades estonià, aquesta versió és de *Tales of The Amber Sea*, compilat i traduït per Irina Zheleznova, Progress publishers, Moscow, 1974. pp. 136-140

Nota

Aquest conte té diversos títols segons les traduccions: *El marit que es va posar a la pell de la seva muller*, *Com un home es va posar a les sabates de la seva dona*, etc....

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

Bellesa sàvia

Un dia una dona preciosa caminava pel camí. Un home la va seguir. Girant-se, la bella li va preguntar:

- Per què em segueixes, desconegut?
- Estic enamorat de tu, oh la més bella de totes!

La dona va somriure i va dir:

- Una meva germana ve darrera meu. Els seus ulls són negres com el cel nocturn i és deu vegades més bonica que jo!

L'home estava encantat i va tornar enrere. Va córrer i córrer i va veure una vella que caminava pel camí. Fins i tot va escopir d'ira i es va precipitar després cap a la jove bellesa. La va trobar i li va dir:

- Per què m'has enganyat?
- No t'equivoquis, has estat tu qui m'ha enganyat foraster! Si m'estimaves de debò, no haver corregut cap a una altra dona!

L'home es va avergonyir i, cap cot, va seguir el seu camí.

Afghans Fairy Tales. Afghan Tales. Compilat per K. LEBEDEV <https://fairy-tales.su/narodnye/afganskie-skazki/4032-mudraya-krasavica.html>

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

Activitats

Sugerim preguntes i qüestions molt generals que caldrà completar amb les que suggereixen les peculiaritats de cada rondalla, sempre a partir del marc d'un diàleg àgil creatiu. Aquesta activitat ha de ser lúdica i ens hi ajudarà a apreciar l'humor i la ironia que hi ha en algunes de les rondalles proposades.

Sobre la rondalla

ABANS D'EXPLICAR EL CONTE

- Decidir com l'explicarem, quins recursos usarem: (explicat oralment, llegit en veu alta, amb titelles, amb imatges projectades, teatralitzada, amb objectes...)
- Decidir com l'introduïm. A partir de l'exploració del títol (inferències, relacions, hipòtesis...), què ens suggereix el títol...
- Com que venen de països i llengües ben diferents es pot explorar tant la geografia i com l'àrea cultural d'on provenen.

DURANT L'EXPLICACIÓ O LA LECTURA DE LA RONDALLA

- Fer aturades amb preguntes de comprensió i aprofundiment. Quan?:
 - o En acabar el plantejament
 - o En trobar el conflicte
 - o Abans d'arribar al desenllaç
- Estimular la participació
- Propiciar el diàleg

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

AL FINAL DE LA RONDALLA

- Relació amb les hipòtesis de l'inici
- Comprensió de l'argument (mots, situacions...)
- Mostrar l'estructura del conte: Com comença? Quin és el problema? Com acaba?
- Inventar nous títols
- Nous títols
- Comparació amb altres rondalles semblants
- Representar
- Creació d'una nova rondalla

Sobre la temàtica

(Caldrà adaptar aquestes qüestions a cada rondalla i a cada edat)

- Quin adjectiu encaixa amb la protagonista de la rondalla?. Afegeix el que creus que falta.

Valenta	Desemparada	Feble
Trista	Espavilada	Llesta
Astuta	Sàvia	Prudent
...		

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
Autora: Irene de Puig Olivé.
Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
Internacional de Creative Commons.

- Comparar les qualitats implicades i preguntar si són exclusives dels homes o les dones.
- De què tracta la rondalla, podeu fer una llista de temes.
- Per quins estats emocionals passa la protagonista: decebuda, il·lusionada, trista, eufòrica, combativa, resignada....
- Què opines del sentit d'iniciativa que té la protagonista?
- Com reacciona el seu entorn?
- El conte es refereix al passat o avui també es podria donar una situació així?
- Què és el que més m'ha agradat del conte.....
- El que menys m'ha agradat del conte.....
- Quina connexió podem establir entre aquest conte amb el dia de la dona?

MÉS RECURSOS

A la guia per treballar curtmetratges basats en algunes rondalles recollides per Enric Valor que vam elaborar (i que podeu consultar [AQUÍ](#)) trobareu sis contes amb protagonistes femenines que també podeu utilitzar:

- Els guants de la felicitat
- El príncep desmemoriat
- El Castell d'entorn i no entorn
- Abella
- El rei Astoret
- La mestra i el manyà

Llicència de Creative Commons Guia Rondalles del món i dones.
 Autora: Irene de Puig Olivé.
 Està subjecta a una llicència de Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada 4.0
 Internacional de Creative Commons.

